

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande Ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9)

Dnr U2025/00797

Sammanfattning

Skolverket har ombetts att yttra sig över betänkandet Ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9).

Skolverket tillstyrker flertalet av utredningens förslag, men har i de flesta fall lämnat synpunkter på de tillstyrkta förslagen.

Skolverket tar inte ställning till om ett nationellt mobilförbud bör införas, och har tidigare lyft att det saknas en tydlig vetenskaplig grund för att säkert säga något om mobilförbudets möjliga positiva effekter. Myndigheten anser att den nuvarande lagstiftningen bör följas upp för att undersöka hur den tillämpas, vilka effekter den har gett och målgruppernas behov av ändrad lagstiftning, innan Skolverket tar ställning i frågan.

Däremot tillstyrker myndigheten, med vissa synpunkter, den rent lagtekniska utformningen av den föreslagna regleringen. Detta inkluderar förslaget om att ett nationellt mobilförbud, för det fall det ska införas, kan göras genom en revidering av den nuvarande bestämmelsen i 5 kap. 4 d § skollagen (2010:800).

Skolverket menar även att den föreslagna lydelsen ”samla in” riskerar att begränsa skolornas möjligheter att utforma alternativa lösningar, exempelvis användning av mobilfodral med lås.

Slutligen avstyrker Skolverket det föreslagna datumet för ikraftträdande, då den nuvarande lagstiftningen bör följas upp innan en lagförändring sker, och verksamheterna behöver god tid för förberedelser.

Skolverkets synpunkter

Inledningsvis redovisas Skolverkets övergripande synpunkter och därefter följer mer specifika synpunkter utifrån dispositionen i betänkandet. Skolverket ställer sig överlag bakom utredningens förslag och bedömningar men har synpunkter på vissa delar. Synpunkterna redovisas nedan.

Övergripande synpunkter

Utredaren har haft i uppdrag att utreda hur en reglering om daglig insamling av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning kan utformas när det gäller de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet. Det framgår av promemorian att det saknas en tydlig vetenskaplig grund för att säkert säga något om mobilförbudets möjliga positiva effekter. Detta lyfte även Skolverket i svaret på ett dialogunderlag (dnr 2024:3930) från utredaren. I dialogunderlaget lyfte även myndigheten att den inte har en uppfattning om det finns ett behov av en nationell reglering i form av ett mobilförbud. Vidare svarade Skolverket att det finns fördelar med att följa upp den nuvarande lagstiftningen, hur den tillämpas och vilka effekter den har gett samt målgruppernas behov av ändrad lagstiftning innan myndigheten tar ställning i frågan. Skolverket tar därför inte i detta remissvar ställning till om ett nationellt mobilförbud bör införas. Men myndigheten tillstyrker, med vissa synpunkter, den rent lagtekniska utformningen av den föreslagna regleringen. Dessa synpunkter återfinns under de särskilda rubrikerna nedan.

Under våren har ett flertal betänkanden med förslag som direkt eller indirekt berör skolväsendet remitterats. Flera av dessa innehåller överlappande förslag och förslag som är viktiga att behandla på ett samlat sätt. Beroende på vilka förslag regeringen väljer att gå vidare med står huvudmännen inför genomgripande förändringar som kräver omfattande implementeringsinsatser, så även i fråga om denna promemoria. Skolverket är i grunden positivt inställd till många av de föreslagna förändringarna men ser risker med snäva tidsplaner och mängden reformer, till exempel vad gäller kvaliteten i författningsändringarna och möjligheten att förankra dem hos målgrupperna. För att underlätta huvudmännens tillämpning av förändringarna förutsätter Skolverket att förslagen i de olika betänkandena fortsatt kommer att beredas på ett samlat sätt. I det ingår också att myndigheten kommer att samordna och paketera bland annat de implementeringsinsatser som erbjuds till huvudmän och skolor.

5.5.1 Ett nationellt mobilförbud och bestämmelsens placering i skollagen

Skolverket tar inte ta ställning till om en reglering av ett nationellt mobilförbud behövs och är ändamålsenlig (se ”Övergripande synpunkter”).

Skolverket tillstyrker förslaget om att ett nationellt mobilförbud, för det fall ett sådant ska införas, kan göras genom en revidering av den nuvarande bestämmelsen i 5 kap. 4 d § skollagen.

5.5.2 Ett nationellt mobilförbud ska avse de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet

Skolverket tillstyrker förslaget med följande synpunkter.

Av utredningen framgår att synen på ett mobilförbud inte är entydig inom alla skolformer. Skolverket menar därför att det kan finnas anledning att vidare undersöka behovet av ett nationellt mobilförbud framför allt i specialskolan och anpassade grundskolan.

Skolverket anser att fritidshemmet är en viktig verksamhet och att det finns en risk att elever i årskurs 4-6 väljer att gå hem efter skolan istället för att vara på fritidshemmet om ett mobilförbud införs. Myndigheten menar därför att det är viktigt att följa upp konsekvenserna av ett mobilförbud. För elever i årskurs 4-6 erbjuds oftast öppen fritidsverksamhet (ibland kallad fritidsklubb) i stället för fritidshem. Öppen fritidsverksamhet omfattas inte av den föreslagna regleringen, vilket kan behöva beläggas närmare i den fortsatta beredningen.

5.5.3 Endast elevers mobiltelefoner ska omfattas av ett nationellt mobilförbud

Skolverket tillstyrker förslaget med följande synpunkter.

Den föreslagna formuleringen om att elevers mobiltelefoner ska återlämnas ”senast” vid varje skoldags gör det möjligt att lämna tillbaka mobiltelefonerna redan innan skoldagens slut. Denna formulering kan vara vald för att möjliggöra återlämning av en mobiltelefon till en elev som under skoldagen tillfälligt behöver lämna skolan, exempelvis för ett läkarbesök. Enligt Skolverket öppnar formuleringen samtidigt upp för en tillämpning som kan motverka syftet med ett nationellt mobilförbud.

Skolverket vill även framhålla att den föreslagna lydelsen ”samla in” riskerar att begränsa skolornas möjligheter att, utifrån sina lokala förutsättningar och behov, utforma alternativa lösningar för genomförandet av ett mobilförbud. Det finns exempelvis skolor som har mobilfodral med lås som kan användas i skolan. Detta innebär att eleverna själva kan ansvara för sina mobiltelefoner under skoldagen men inte använda dem. Av den föreslagna bestämmelsen framgår att

mobiltelefoner ska samlas in. Denna omständighet talar för att det är viktigt att vidare undersöka hur den nuvarande lagstiftningen tillämpas. I den fortsatta beredningen bör hänsyn tas till de olika lösningar som kan finnas för att införa ett mobilförbud under hela dagen.

Skolverket vill i sammanhanget informera om att den föreslagna regleringen även behöver ställas i relation till extra studietid enligt 10 kap. 5 a § skollagen. Sådan undervisning är frivillig och anordnas under eller i direkt anslutning till skoldagen vid den skolenhet eleven tillhör. Av förarbetena¹ framgår att ”Med skoldag avses schemalagd undervisning, s.k. håltimmar, raster och eventuellt annat som enligt skolans bedömning ingår i elevernas skoldag.” I författningsförslag i detta betänkande anges dock att mobiltelefonerna ska samlas in vid skoldagens början och senast lämnas tillbaka vid skoldagens slut. Eftersom den extra studietiden inte räknas in i skoldagen ligger både insamlingen och tillbakalämmandet utanför denna tid.

5.5.4 Undantag för pedagogisk användning vid undervisning och undantag för enskilda elever

Skolverket tillstyrker förslaget.

Skolverket vill särskilt betona vikten av att dessa undantag kan göras för elever i anpassade grundskolan och specialskolan samt för elever i övriga obligatoriska skolformer med särskilda behov.

Skolverket noterar att andra aktuella utredningar har lämnat förslag som innefattar ändrad benämning av vissa stödåtgärder som kan vidtas enligt 3 kap. skollagen. Om dessa förslag realiserar kan det föranleda ändringar av 5 kap. 4 a § skollagen.

5.5.5 Skolans ansvar för omhändertagna mobiltelefoner

Skolverket delar utredningens bedömning.

Skolverket vill påpeka att om regleringen öppnade upp för andra lösningar än insamling av mobiltelefoner skulle det kunna medföra att ansvaret för mobilerna inte behöver övergå till skolan under skoltid (se kommentar till avsnitt 5.5.3).

5.5.6 Rektors ansvar för att besluta om skriftliga rutiner och förslagets förhållande till skol-/ordningsreglerna

Skolverket delar utredningens bedömning och vill likt utredningen poängtera vikten av tydliga riktlinjer och rutiner samt förankring av dessa.

¹ Prop. 2021/22:111 Mer tid till lärande – extra studietid och utökad lovskola, s. 36.

5.5.7 Möjligheterna till omhändertagande av mobiltelefoner i reaktivt syfte bör inte utökas

Skolverket delar utredningens bedömning. Myndigheten vill understryka vikten av ett tillitsfullt klimat för möjligheten att skapa trygghet och studiero.

5.5.8 Avvägningar avseende integritetsaspekter

Skolverket delar utredningens bedömning.

5.5.9 Förslaget är förenligt med grundläggande fri- och rättigheter samt skolans uppdrag om digital kompetens

Skolverket delar utredningens bedömning.

Skolverket vill i detta sammanhang betona vikten av att fortsätta arbeta med trygghet och studiero samt värdegrundsarbete för att förebygga och motverka problematisk användning av digitala enheter och digitala dimensioner av våld.

6 Ikraftträdande

Skolverket avstyrker det föreslagna datumet för ikraftträdande eftersom myndigheten anser att den nuvarande lagstiftningen bör följas upp innan en lagförändring sker (se ”Övergripande synpunkter”). Myndigheten menar även att det är viktigt att verksamheterna får god tid att förbereda sig inför lagändringen.

7 Konsekvenser

Skolverket instämmer i stort i utredningens skrivningar om konsekvenser.

Konsekvenserna kan bli omfattande för de skolor som har ett gott arbete med bland annat trygghet och studiero, men som arbetar på andra sätt än med ett mobilförbud. Även skolor som har mobilförbud i nuläget men inte tillämpar daglig insamling kan påverkas.

Utredningen bedömer att inköp av säkerhetsskåp innebär en engångskostnad på totalt 15 miljoner kronor. Skolverket menar dock att det finns en risk att denna uppskattning är för lågt beräknad. Detta då det är rimligt att anta att vissa skolor kan behöva säkerhetsskåp, med en uppskattad kostnad på runt 10 000 kronor per skåp. Anledningen till den potentiella underskattningen är att utredningen verkar ha räknat med endast ett skåp per skola, trots att många säkerhetsskåp i denna prisklass endast rymmer cirka 30 mobiltelefoner. Det innebär att många skolor sannolikt kommer att behöva köpa in flera säkerhetsskåp.

På Skolverkets vägnar

Tommy Lagergren
Ställföreträdande generaldirektör

Henrik Carlsson
Undervisningsråd

Handlingen är beslutad i Skolverkets
elektroniska ärende- och
dokumenthanteringssystem av:
Henrik Carlsson (Signerare) den 2025-
06-18
Tommy Lagergren (Signerare) den
2025-06-18.

I ärendets slutliga handläggning har även tillförordnade rättschefen Ulrika
Jonasson, tillförordnande stabschefen Johan Börjesson, enhetschefen Cecilia
Meijer och undervisningsrådet Samuel Mattsson deltagit.